

UČENJE NA DALJINU: STUDIJA SLUČAJA EUTUTOR INOVATIVNE EDUKATIVNE PLATFORME

Ana Jovićić Vuković¹, Jovan Njegić², Jelena Damnjanović³

^{1,2,3}Visoka poslovna škola strukovnih studija Novi Sad

¹dr.ana.jovicic@gmail.com, ²jovan.nj@gmail.com, ³jdamnjanovic5@gmail.com

Kratak sadržaj: U radu će biti ukazano na značaj učenja na daljinu, kao i na njegove prednosti i nedostatke. Takođe, rad će dati kratak osvrt na primenu i zastupljenost učenja na daljinu u Republici Srbiji. Osnovni cilj rada je da prikaže EUtutor inovativnu edukativnu platformu koja će biti kreirana u okviru projekta Introduction to EU Education for Secondary Schools realizovanog od strane Visoke poslovne škole strukovnih studija Novi Sad, a finansiranog u okviru Žan Mone Erasmus+ programa. EUtutor platforma će biti kreirana u funkciji unapređenja znanja i informisanosti o Evropskoj uniji, prevashodno učenika i nastavnika u srednjim školama, ali će takođe učiniti da svi materijali kreirani tokom trajanja projekta, u vidu priručnika, naučnih radova, rezultata istraživanja, video materijala, testova, kvizova i drugog, budu dostupni i široj javnosti. Platforma će podstaći fleksibilnije i kreativnije načine učenja i jednostavnije informisanje o evropskim temama i integraciji Srbije u Evropsku uniju, kao i široku upotrebu materijala o Evropskoj uniji i nakon završetka projekta.

Ključne reči: Evropska unija, učenje na daljinu, projekti, obrazovanje, edukativna platforma

DISTANCE LEARNING: CASE STUDY OF THE EUTUTOR INNOVATIVE EDUCATIONAL PLATFORM

Abstract: The paper will highlight the importance of distance learning as well as its advantages and disadvantages. The paper will also give a brief overview of the application and the diffusion of distance learning in the Republic of Serbia. The main objective of the paper is to present an innovative educational platform EUtutor that will be created within the project Introduction to EU Education for Secondary Schools, implemented by the Novi Sad School of Business and funded by the Jean Monet Erasmus+ program. The EUtutor platform will be created to enhance knowledge and information about the European Union, focused primarily on students and teachers in secondary schools, but it will also make that all materials created during the project in the form of manuals, scientific papers, research results, videos, tests, quizzes, etc. be available to the general public. The platform will encourage more flexible and creative ways of learning and easier gaining information about the European Union and Serbia's integration process, as well as the widespread use of materials on the European Union after the end of the project.

Key Words: European Union, distance learning, projects, education, educational platform

1. UVOD

Obrazovanje na daljinu je sve češće deo formalnog, ali i neformalnog obrazovanja. Nekada obavezan boravak u obrazovnoj ustanovi danas je zamenjen učenjem na daljinu, kao novim oblikom i sistemom obrazovanja [1, 2, 3]. U literaturi su prisutne različite definicije učenja na daljinu, a među najpoznatijim se izdvaja definicija Američkog društva za trening i razvoj (2001) po kojoj učenje na daljinu predstavlja „metodologiju kojom se nastavni sadržaj ili aktivnosti u učenju isporučuju uz pomoć elektronskih tehnologija”, dok Asocijacija za učenje na daljinu Sjedinjenih američkih država učenje na daljinu definiše kao „dostizanje znanja i veština putem informacija obezbeđenih primenom različitih tehnologija i ostalih formi učenja na daljinu”.

Ovakav vid edukacije koji uključuje korišćenje interneta i uređaja informaciono-komunikacionih tehnologija, odnosno računara, mobilnih telefona, tableta i drugih uređaja, obezbeđuje praćenje kurseva, predavanja, seminara, konferencija i sličnih edukativnih aktivnosti bez potrebe prisustva polaznika. Na ovaj način obezbeđuje se prevazilaženje osnovnih problema tradicionalnog obrazovanja [4, 5], štede finansijska sredstva i vreme [6].

Kao posebna prednost ovakvog vida obrazovanja jeste fleksibilnost odnosno mogućnost odabira intenziteta obrazovanja koji je za konkretnu osobu najpogodniji u zavisnosti od okolnosti u kojima se trenutno nalazi, mogućnost prelaska gradiva više puta [7], odabir stila učenja [8], a omogućen je kontakt, komunikacija, interakcija i saradnja sa kreatorima kursa ili predavačima, kao i sa drugim polaznicima [9]. Na taj način, u zavisnosti od interesovanja, mogućnosti za obrazovanje gotovo su neograničene – moguće je pratiti predavanja koja se održavaju na najprestižnijim univerzitetima širom sveta, završiti treninge kreirane od najvećih stručnjaka iz različitih oblasti, polagati ispite i steći različite vrste diploma i sertifikata koji mogu unaprediti biografiju i zadovoljiti interese svakog pojedinca, kroz stručno usavršavanje ili savladavanje veština potrebnih za posao ili razonodu.

U Srbiji obrazovanje na daljinu postaje sve prisutnije, a *Strategija obrazovanja u Srbiji do 2020. godine* ukazuje na značaj i ulogu digitalnih tehnologija u obrazovanju. Pored toga u 2019. godini u skladu sa preporukama Evropske komisije iz 2017. godine kojima se ističe razvoj novih načina edukacije sa akcentom na digitalno i mobilno učenje, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, objavilo *Okvir digitalnih kompetencija – Nastavnik za digitalno doba*, čime se promoviše uvođenje novina u nastavni proces, a obrazovanju prostupa sa aspekta koncepcije celoživotnog učenja.

I pored jasne strateške orijentacije Srbije u pogledu digitalizacije sektora obrazovanja, kao i brojnih očiglednih prednosti istog, od kojih se u najvećoj meri ističu mogućnost upisa većeg broja novih polaznika i povećanje atraktivnosti ponude [10, 6], određeni nivo nepoverenja u pogledu ovakvog vida obrazovanja još uvek je prisutan. U prilog tome govore rezultati istraživanja [3] sprovedenog u Republici Srbiji 2017. godine koji ukazuju da više od polovine ispitanih studenata smatra da je potrebno uvoditi studijske programe na daljinu, međutim oni prednost ipak daju tradicionalnom studiranju jer ga smatraju efikasnijim i lakšim u pogledu komunikacije sa profesorima. Takođe kao potencijalne nedostatke navode relativno dug period pripreme sistema učenja na daljinu, veliku popularnost tradicionalnog učenja, nedostatak digitalnih kompetencija potencijalnih polaznika [9], a kao značajni ističu se i problemi tehničke prirode i nedostatak socijalnog aspekta učenja. Prednosti i nedostaci učenja na daljinu sumirani su u tabeli 1.

Tabela 1 - Prednosti i nedostaci učenja na daljinu

Prednosti	Opis	Nedostaci	Opis
Jeftinije	Uštede se odnose na troškove putovanja, administrativne, troškove dnevnica, prostora i dr.	Potrebno je više napora uložnog od strane predavača	Odgovaranje na pitanja u realnom vremenu ili snimanje zahteva izuzetno dobru pripremljenost
Unapređuje proces učenja	Kroz upotrebu tehnologije, interakciju sa drugim polaznicima i obezbeđivanje dubljeg iskustva učenja	Potrebno je više napora uložnog od strane polaznika	Online kursevi oduzimaju između 20 i 40% više vremena i napora nego tradicionalni
Obezbeđuje dodatne prednosti za polaznike	Obezbeđene su jasne instrukcije, obuka se obavlja <i>just-in-time</i> u skladu sa potrebama, tempom i rasporedom polaznika, prilagođeno je različitim stilovima učenja	Transformacija tradicionalnog kursa u online kurs zahteva dodatne napore i vreme	Obično je potrebno više vremena nego što je očekivano kako bi se obezbedila konverzija tradicionalnog u online kurs
Obezbeđuje dodatne prednosti za predavače	Mogućnosti za predavanja sa različitih lokacija, manje putovanja, mogućnost za dinamičniji sadržaj predavanja	Impersonalni karakter	Učenje na daljinu ima često impersonalni karakter jer u nekim slučajevima ne postoji <i>face-to-face</i> komunikacija ili postoji u manjoj meri u odnosu na tradicionalna predavanja
Obezbeđuje dodatne prednosti za organizacije	Omogućuje visokokvalitetne treninge i kurseve, dostupne širom sveta, materijali za učenje mogu biti ponovo upotrebljeni	Strah od tehnologije	Problem digitalne nepismenosti ili otpora prema upotrebi tehnologija

Izvor: [11, 12, 13]

2. PRIMER EDUKATIVNE PLATFORME – EU TUTOR

Edukativna platforma predstavlja sistem za upravljanje sadržajem različitih tipova: tekstualnog, audio, video itd. Najveće promene u pogledu učenja na daljinu u svetu, ali i u Srbiji donela je *Moodle* platforma, odnosno sistem za upravljanje učenjem [14], koja nudi mogućnosti za kreiranje različitih edukativnih materijala korišćenjem teksta, slika, videa i drugih sadržaja (predavanja, prezentacija, testova, kvizova) i upravljanje tim sadržajem [9]. Prema podacima sajta o upotrebi *Moodle* platforme danas se u svetu ova platforma koristi u 234 zemlje, postoji preko 20 miliona kurseva sa preko 175 miliona korisnika. U Republici Srbiji u 2019. godini postojao je 371 sajt koji koristi ovu platformu za formalno ili neformalno obrazovanje. Takođe, u Srbiji veliki broj ustanova različitih nivoa obrazovanja akreditovalo je svoje programe učenja na daljinu, a platforme za edukaciju postaju sastavni deo sistema za usavršavanje zaposlenih u privrednim organizacijama.

Cilj ovog rada jeste da prikaže ideju i budući razvoj inovativne edukativne platforme EUTutor. Ideja za razvoj platforme nastala je u okviru projekta pod nazivom *Introduction to EU Education for Secondary Schools – INEES*, Erasmus+ programa Žan Mone (*Jean Monnet*). Projekat je podržan od strane Evropske unije i biće

realizovan od strane Visoke poslovne škole strukovnih studija Novi Sad u periodu od septembra 2019. do septembra 2021. godine. Osnovni cilj projekta je da se na inovativni način približi proces evropskih integracija, institucija i mehanizama Evropske unije nastavnicima i učenicima u srednjim školama i kroz njihovu međusobnu saradnju i debatu podigne svest celokupnog društva i šire zajednice o Evropskoj uniji i prednostima evropskim integracijama za Srbiju.

Motivacija za ovaj projekat proistekla je iz rezultata nekoliko istraživanja javnog mnjenja, a posebno mladih na temu Evropske unije. Na primer, *Istraživanje o informisanosti učenika beogradskih srednjih škola o Evropskoj uniji* koje je 2014. god. sproveo Studentsko udruženje BEUM uz podršku Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji i EU info centra, ukazuju na negativne vrednosne stavove srednjoškolaca, postojanje značajnog nivoa evroskepticizma i neinformisanosti, kao i nepostojanje adekvatnog obrazovanja o temama EU i evropskim integracijama Srbije. Navedeno ukazuje na neophodnost sprovođenja daljih koraka ka edukaciji učenika srednjih škola o EU kroz veće uključivanje svih aktera – škola, nevladinih i vladinih institucija i ostalih edukativnih centara. Takođe kao zaključak ukazano je na potrebu za pojačanom frekvencijom vannastavnih interaktivnih, obrazovnih aktivnosti usmerenih na tematiku EU, s obzirom na manjak znanja u tom pogledu u srednjoškolskom obrazovanju [15].

U smislu odgovora na ovakve rezultate, kao jedna od glavnih aktivnosti i rezultata projekta predviđeno je kreiranje EUTutor platforme. EUTutor veb platforma treba da obezbedi postojanje i laku upotrebu različitih sadržaja kreiranih u toku trajanja projekta kao što su elektronski priručnik, ppt prezentacije, video lekcije, testovi, kvizovi i drugi materijali, a čija su osnovna tema Evropska unija i evropske integracije. Na ovaj način podstaći će se fleksibilniji i kreativniji načini učenja i dopreti do što većeg broja učenika, profesionalaca, kreatora politika i drugih, kao i osigurati široka upotreba materijala i nakon završetka projekta. Platforma će biti kreirana u funkciji unapređenja znanja i informisanosti o EU i učiniće da svi materijali kreirani (priručnik o Evropskoj uniji, naučni radovi, rezultati istraživanja itd.) tokom trajanja projekta budu dostupni široj populaciji.

Platforma će obezbediti široku diseminaciju na nacionalnom, ali i na i regionalnom nivou i omogućiti pristup edukativnim materijalima kako nastavnicima i učenicima, tako i široj javnosti zainteresovanoj za tematiku Evropske unije i time obezbediti unapređenje znanja i podizanje svesti mladih i šire zajednice o prednostima i značaju pristupanja Evropskoj uniji u toku i nakon završetka projekta.

Dizajn i izrada EUTutor web platforme, osim redovnog ažuriranja postojećeg i postavljanja novog materijala (o rezultatima istraživanja o znanju, informisanosti i stavovima o EU učenika srednjih škola, o programu seminara, rezultatima sprovedenog seminara, itd.), podrazumeva i razvoj alata za praćenje kvaliteta postavljenog materijala, kako bi se kroz dobijanje povratne informacije od direktnih i indirektnih korisnika, unapređivao prezentovani materijal i time doprinelo podizanju njegovog kvaliteta. U tom smislu, biće postavljen i evaluacioni upitnik koji će popunjavati korisnici/posetioци platforme, a koji će istraživačkom timu pružiti informacije o nivou zadovoljstva dizajnom i sadržajem platforme i postavljenog materijala. Na osnovu sumiranih rezultata, uz kontinuirano praćenje rezultata dobijenih obradom evaluacionih upitnika, vršiće se održavanje i dalji razvoj platforme. Takođe, platforma će biti ažurirana u skladu sa aktivnostima uz redovno praćenje broja poseta i broja preuzimanja e-materijala.

Pored sadržaja o Evropskoj uniji na platformi će biti ukratko prezentovan sadržaj projekta *Introduction to EU Education for Secondary Schools - INEES* sa svim planiranim aktivnostima i ključnim ciljevima; informacijama o budućim događajima (seminarima, konferenciji); rezultatima projekta (rezultati anketiranja učenika o nivou znanja i informisanosti o Evropskoj uniji, priručnik i lekcije o Evropskoj uniji (elektronske publikacije), rezultatima evaluacija, zaključcima sa konferencije, aktivnostima na društvenim mrežama).

3. ZAKLJUČAK

Informaciono-komunikacione tehnologije i internet donele su značajne promene u svim sferama života, a deo tih promena obuhvatio je obrazovanje [16], kako formalno, tako i neformalno. Tradicionalno učenje i obrazovanje i dalje je prisutnije u odnosu na elektronsko i učenje na daljinu, međutim usled promena u tehnološkom smislu, kao i stilu i načinu života ljudi, a posebno omladine, sve više dobija na značaju. U radu su ilustrovane ključne prednosti i nedostaci učenja na daljinu, ukazano je na orijentaciju Republike Srbije kao digitalizaciji obrazovanja i trenutni nivo prisutnosti učenja na daljinu. Osnovni cilj rada je bio da se prikaže razvoj inovativne online platforme na temu Evropske unije, s obzirom na značaj ove teme, a relativnu malu prisutnost edukativnih materijala koji se bave evropskim integracijama i prednostima ulaska Republike Srbije u Evropsku uniju. Iako prvenstveno namenjena učenicima srednjih škola, kao i njihovim profesorima, platforma će obuhvatiti različite interesantne materijale koji na inovativni i fleksibilan način treba da podstaknu edukaciju i informisanje šire javnosti u Srbiji i regionu o Evropskoj uniji i drugim važnim temama sa kojima će se Srbija suočavati na putu ka njenom pridruživanju.

Zahvalnost: Rad je deo projekta *Introduction to EU Education for Secondary Schools – INEES*, podržan od strane *Jean Monnet Erasmus+* programa Evropske unije.

4. LITERATURA

- [1] Bourdeau, J., Bates, A. Instructional design for distance learning. *Journal of science education and technology*, 5(4), 267-283, 1996.
- [2] Bernard, R. M., Rojo de Rubalcava, B., St-Pierre, D. Instructional design for collaborative distance learning: The state of practice and research. *Distance Education*, 21(2), 260-277, 2000.
- [3] Đurica, N., Soleša, D. The perceptions and attitudes of students to distance education. *Ekonomija: teorija i praksa*, 10(3), 1-15, 2017.
- [4] Fayter, D. Issues in training lecturers to exploit the internet as a teaching resource, *Education p Training*,. 40, 8, 334-9, 1998.
- [5] Turban, E., McLean, E. Wetherbe, J. Informaciona tehnologija za menadžment. Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003.
- [6] Šćepanović, D., Marjanović, U., Radišić, J. Digitalno i onlajn učenje u Srbiji: visoko obrazovanje. *Zbornik radova XXII skupa Trendovi razvoja: "Nove tehnologije u nastavi"*, Fakultet tehničkih nauka, 1-5., 2016.
- [7] Soleša, D. Obrić, M. E-learning platforma Učiteljskog fakulteta u Somboru. *Pedagogija*, 60, (3), 386-396, 2005
- [8] Petrović, M. Elektronsko učenje podržano Internet tehnologijama (geneza, pojam i predviđanja razvoja). *Norma*, XIV, 3, 263-280, 2009.
- [9] Barjaktarović, L. Stanković, J. Gavrilović J. The Role of Internet Technologies in Lecturing and Learning. *Sinteza 2014-Impact of the Internet on Business Activities in Serbia and Worldwide*, 397-401, 2014
- [10] Alstete, J. Beutell, N. Performance indicators in online distance learning courses: a study of management education. *Qual. Assur. Educ.*, 2 (1), 6-14, 2000.
- [11] Horton, W. Designing Web-based Training, John Wiley Sons Publisher, the 1 st edition, 2000.
- [12] Chang, V. The role and effectiveness of e-learning for the industry, Lambert, 2015.
- [13] Chang, Victor. Review and discussion: E-learning for academia and industry. *International Journal of Information Management* 36 (3), 476-485, 2016.
- [14] Šćepanović, D. S. *Strateško upravljanje projektom razvoja i implementacije savremenih obrazovnih tehnologija u ustanovama visokog obrazovanja*, doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu-Fakultet organizacionih nauka, 2016.
- [15] Studentsko udruženje BEUM i Centrar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID) (2014). Rezultati istraživanja o informisanosti učenika beogradskih srednjih škola o Evropskoj uniji, preuzeto sa: <https://www.beum.org/projekti/istrazivanje-o-informisanosti-ucenika-beogradskih-srednjih-skola-o-eu/> (datum preuzimanja januar 2018.)
- [16] Selwyn, N. The use of computer technology in university teaching and learning: a critical perspective. *Journal of Computer Assisted Learning*, 23(2), 83-94, 2007.